

ШАЛЫЛЧЫ АЖЫЛ-ИШТИ — ТӨРҮЭН ЧУРТКА

(Темчузу, Эгези 1-ги арманда).

ТРАНСПОРТ БОЛГАШ ХАРЫЛЗАА

Чүктөр болгаш пассажирлер сөөрүтүрүүчү чыл планын ийгиликтүү аягыларга чыгарып алды. Декабрь 29-та күөсөдөр, Немец 25 муң тонна чүктү болгаш 100 муң пассажирин даяккалар. Күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн план-маттынганын 0,2 хуу бөлүктөр. Чүк автомобильдеринин техниктиг белегинин коэффициентинин 0,72, ортокчу салып үндүрүрүнүн коэффициентинин 0,58 чедирер. Чүк сөөрүтүтүлгөндөрүнүн бот-уезинин чигегелип турган, паланд ажыр 10 муң рубль арыг орулганы азыр. 75 муң рубльдин арык кезектери болгаш ажыгала материалдарын. 550 муң лир кынар чүүдү, нитиизиле 75 муң рубль өртөсүтп 450 түү аядуутуну камнап алды. 30 муң рубль түнгүт 145 чаргыттык саналы шигегелип алыр. Массалыг профессионалдыг ажылымы болур 600 кишини, анал кирешитир 505 чолаачыны белеткеер болгаш 240 ажылымын мергежилдин бөлүктөр.

Баштайгы чартык чыда пландан ажыр 5 муң тонна чүктү болгаш 30 муң пассажирин даяккалар. 37 муң рубльдин үнелиг материалдарын камнап алыр. Сөөрүтүлгөндөрүнүн бот-уезинин чигегелип турган, паланд ажыр 5 муң рубль арыг орулганы азыр. Агар транспорту-биле пассажирлер арыгыттырарынын чыл планын декабрь 29-та, ууз ажыл-агыйындаг ажар чүдүл ажыларынын үндүрүштүк шыгынын планын — декабрь 25-те күөсөдөр. Күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн бөлүктөрүнүн, планга немеритир 25 муң рубль орулганы, анал кирешитир баштайгы чартык чыда 12 муң рубль орулганы азыр. Ужар чүдүл-биле чүк сөөрүтүрүнүн бот-уезинин чигегелип, паланд ажыр 25 муң рубль арыг орулганы азыр. 30 тонна кынар чүүдү камнап алыр, чыл дургутунда 17 муң рубльдин камнап алыр, ажыл-агыйын чартыктын 30 саналды шигегелип алыр.

Хем транспорту-биле чүк сөөрүтүрүнүн планын сентябрь 25-те күөсөдөр болгаш паланд ажыр 3 муң тонна чүктү сөөртүр.

Харылаанын бүүдүрүктөгү-техниктиг эргелелин тарифтиг орулгаларын, колхоз, совхозтарын телефондуларын чыл планын декабрь 27-де, телефон харылаанын абонентилерин, радиотелекадрларын ковулдуларын чыл планын — декабрь 5-те күөсөдөр, күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн 1974 чылдаанын 3,5 хуу бөлүктөр. Бот-уезин чигегелип турган, паланд ажыр 20 муң рубль орулганы, анал кирешитир баштайгы чартык чыда — 7 муң рубль орулганы азыр. Чыл дургутунда 3 муң рубльдин камнап алыр чартыктын 60 саналды шигегелип алыр.

Кызыл чорайга 1000 номерлиг автоматтыг телефон станциянын турарын хууса бетинде, декабрь 20-де доозар, район төвү Эргизте 300 номерлиг автоматтыг телефон станциянын чартыр.

Декабрь 1-де Кызылга харылаанын «Почта-автомат» салбырын немеи ажылар.

ЫЯШ АЖЫЛ-АГЫЙЫНЫН ЭРГЕЛЕЛИ

Паланд ажыр тарып олуртур 100 муң дес чаш мышты өс-

түрүн алыр. Республикага сардоловосту сайырадырынга дүшүртү тарып олуртур 70 муң дес чымис-каггыт чыдап ышты чонга саар, кат-чымис ажылында 31 тонна чымист болгаш катты алыр. Республиканын колхоз, совхозтарын 1250 тонна ситенин, 102 тонна бүүк-бүрү витамин далангын белеткеп бээр, 50 тонна шөгел чер камгалар — ыяш куржаан тарып олуртур, 3 муң күб. метр дилеп ыяш материалды бээр.

2 миллион рубль түнгүт улетпир продукциянын бүүдүрүн үндүрер.

ТАРАА ПРОДУКТУЛАРЫНЫН ЭРГЕЛЕЛИ

Улетпирге күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн планматтыгынын бир хуу улгатырып турган, декабрь 24-те даланг бүүдүрүнүн чыл планын күөсөдөр болгаш паланд ажыр сорторту 300 тонна далганы бээр. Комбикормнар бүүдүрүнүн 1974 чылдаанын денизөөрге 2,6 катап ковулду болгаш ону 30 муң тоннага чедирер, сайгарар продукция хемчөөлүн 1022 муң рубльге чедирер, паланд ажыр 53 муң рубльдин продукциянын бээр. Ажылдар турар тарая силдеринын агар шугар шоргалардыг болгаш 6,4 муң тонна тараян шакпан салгыналыр кылдыр механастап дерир. Шефеттердин тарып колхоз, совхозтарга тарая кургалыр мастераер, лаборантылар белеткежин бээр.

ЧОННУН АМЫДЫРАЛ ХАНДЫРЫЛГАЗЫ

Чонун амьдырал хандырылгалыга ачы-дуза чедирерин чыл планын декабрь 29-та күөсөдөр болгаш анал немеи 20 муң рубль түнгүт ачы-дузаны чедирер. Чыл дургутунда ачы-дуза чедиреринин чыл 6 хевирин шигегелип алыр болгаш непертерди. Бүүдүрүктөгү чедирерин болгаш дерилеринин өзгөчө ажыларынын коэффициентинин 1,3 болурунга чедирер. Баштайгы чартык чыдап планын июнь 29-та күөсөдөр.

Чыл техниканы ажыглап, күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастарын непертерди, кадрларын мергежилди белиди турган, күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн планга доктаатканын 2 хуу бөлүктөр. Холуктак профессионалдыг ажыларынга 55 кишини өөрдеп, 30 ажылыгынын мергежилди бөлүктөр.

САДЫГ БОЛГАШ НИИТИНИН ЧЕМНИЛЕГЕ ЧЕРЛЕРИ

Курган болгаш кооператив садымын үрүмөктөп саар баран саарылганын планын декабрь 30-те күөсөдөр. Ниитинин чемнилеге черлеринин ниити саарылганын бөлүктөрүн продукциянын садымын үлүүнү 72 хуу болурунга чедирер. Төнүттүмөкө садып алышынын чурумунга дүшүрт улетпир болгаш ачы-дем бараанын 1,1 миллион рубль түнгүт кылдыр ниити бараан саарылганын немей кирешитирер. Чанта паланд ажыр 750 муң рубльдин бараанын садып сайгарар. Паланд немеи 130 муң рубль орулганы азыр. Баштайгы чартык чыдап планын июнь 29-та күөсөдөр, планга немеи 370 муң рубльдин бараанын саар.

Тезин суурга бир стоваланы болгаш Самалдагы суурга бир таракты түтүтөп, ажылаа хуусаанын бир ай бүүдүрүгүзүлгөп бээр. Белеткеер хемчөөлүн декабрь 20-де

күүсөтөп, паланд ажыр 400 муң рубльдин мал чиг-адын.

Көдөз ажыл-агый продукцияларын, олукут бээр.

Өөрдегилерин бүүгү хевирлеринин айы-биде массалыг профессионердин 660 ажылыгынын өөрдеп, 340 кишинин мергежилди бөлүктөр.

ТЫВАНЫН КОМПЛЕКТСТЫГ ГЕОЛОГИЯ ЭКСПЕДИЦИЯЗЫ

Саянын даг-дугу байлактыг девискееринге дат-дугтуну курдалырын немеи тыварын чыл планын күөсөдөр декабрь 20-те чедир 1,5 миллион тонна хемчөөлүг кылдыр хандырар.

Немерт чиг-адын: 10 миллион тонна чутай-дажин болгаш 3 миллион тонна пор курдалыралынын талазы-биле өчөттү СССР-нин Министрлер Чөвүлелин чанында Кургане комиссияныга бадмалдыр-биле декабрь 20-де, хуусаанын даг хонук бурунгаар кирер.

Дус-Дагын 600 байлактыг девискеерин ыламылап шигегелип ажыларын декабрь 10-да, доктааткан хуусаанын даг өң беш хонук эрте, бүүн күөсөдөр.

ЧУРТАЛГА-КОММУНАЛ АЖЫЛ-АГЫЙЫ

Коммуналыг ажылдар хандырлыгын ачы-дуза чедиреринин кол хевирлеринин чыл планын декабрь 25-те күөсөдөр. Ажылды организастарын ажылдын, ажылгалта чыл техниканы болгаш муракчы технологиянын непертерди турган, паланд ажыр 48 муң рубль арыг орулганы, анал кирешитир баштайгы чартык чыда — 24 муң рубльдин алыр. 24 муң рубль түнгүт электрэнергияны, материалдарын, отузлар чүүдүл камнап алыр. Ажылгага чартыктын саналдарын бөттандырылганын чыл дургутунга чигегели алыр, 19,9 муң рубль түнгүт камналганы алыр, 260 ажылыгынын мергежилдин бөлүктөр.

1975 ЧЫЛДЫН ПЛАНЫН ОНААДАЛАРЫН ДОДУР БОЛГАШ АЖЫР КҮӨСӨДӨР

1975 чылдын планын онаадаларын додуз болгаш ажыр күөсөдөр дөш, бүүдүрүлгөн ажыктын мергежилди дөш, беш чыдады чедиреринин доозары дөш социалисттик чарыкты дегергеней калбартырычы СЭКК Топ Комитетинин Кыйгырын Совет Тыванын ажыкчы чонлары ажыл-иштин дайынчы программаны кылдыр үндөп алган.

Республиканын көдөз ажыл-агыйын, тудуг, транспортуун, харылаанын, коммуналдыг болгаш чоңун амьдырал хандырылгалынын, садымын, ниитинин чемнилеге черлеринин ажылаачылары Бүүгү-үндөйлөп социалисттик чарыктың киришкен, алган социалисттик хулаагелеринин чедиреринин күөсөдөрүн бүүгү күөсөдөр, билинбети, дуржугалыгы бээр бис деп, СЭКК ТК-та болгаш Совет чарыкка айтыкан түр.

Хакас автономнуг областыг ажыл-ишчилери-биле социалисттик чарыкчымысты уламчылар бис.

Социалисттик хулаагелерин ажылыч чоннарын коллективтеринге хулаа алган болгаш 1975 чылдын январь 21-де республика активинин хуралы дөткөөн.

„ЧЕЧЕКТИН“ ЧЕДИИШКИНИ

Фоторепортаж

Тоску беш чылдын тодалымчы 1974 чылдын планын «Чечек» аталыгынын коллектив хууса бетинде-декабрь 19-та бүүн бөттандыр-ган, тоску беш чылдын үлүүн чедиреринин 20-ден эгелеп киридик.

Муракчы бүүдүрүктөгү эр улустун даштык хевин дараар цегин Валентина Пячкова удуруп турар. Бо лех коммунист күш-ажылдын лемгалты 1970 чылда чавал алган. Биде херэжэн улустун палытын дараар бригаданын Тамара

Муракчы пестин коллектив декабрьдын планын дөшүргазин он хонук эрте доозар, чыл чыдап күш-ажылды аки бөлөктөриг ужурышкан. Бо коллектив еске пестерин, бригадаларын социалисттик чарыкка кыйгырған.

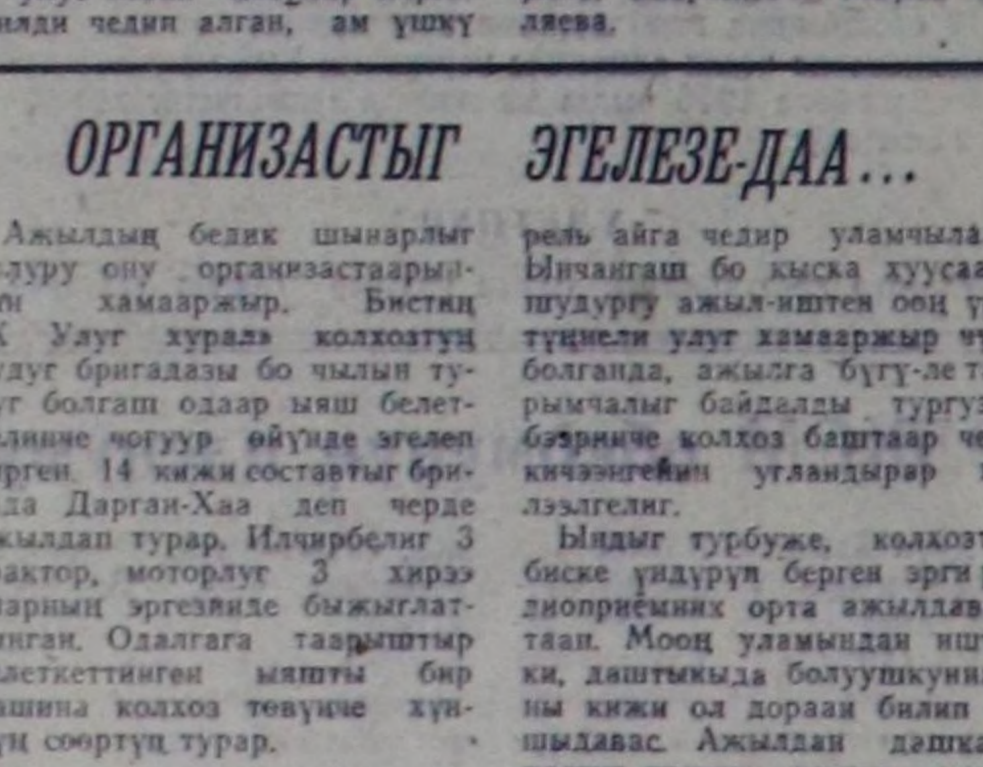

ра Титова удурткам. Бригадаринин болган мастерин удуртканы чыл социалисттик чарыктын мурунку одуруунда чоруп турар.

Эр улус хевин дараар пестин дараарычыллары кодууанда мастерлердин тургусуулу А. СОДУНАМ.

ЧУРУКТАРДА: (үстүндө кууду): 4-ху разрядтын дараарычыллары Екатерина Скрипаченко, бичмыкчы Ина Худорожкова, дараарычыл Мария Сафрина, дараарычыл Мария Бельева.

Ажылдын белик шынарлыг бөзүрү ону организастарын дин хамаржар. Бистин «Х» Уузур хуузаа колхозту тудуп бригаданы бо чыдап бөлүктөр болгаш иштин үндүрүлгө келгенин чөгүрү өйдүл эгелеп кирген. 14 кижя составын бригада Дарган-Хая деп чедире амьдылап турар. Илчирбелди 3 трактор, мотортуз 3 хирээ олардын эргезилде бичмыклаттынган. Одалага таарыштыр белектеринин ияты бир машина колхоз төвүн хууну сөөртүр турар.

Бо хунигерге чедир 300 ажыл кубометр тудуг ижын болгаш 200 ажыл кубометр олар ияг белектеринин. Бригаданын үлүүн чедиреринин аки Тускай поварын база бичмыклат. Бистин белектели аягы сезонун ажыл. Ол чүдөлө бис

К ө д э э т у д у г л а р д а

Чедиреринин бичмыкчылар

Тоску беш чылдын тодалымчы 1974 чылдын планын «Чечек» аталыгынын коллектив хууса бетинде-декабрь 19-та бүүн бөттандыр-ган, тоску беш чылдын үлүүн чедиреринин 20-ден эгелеп киридик.

Муракчы бүүдүрүктөгү эр улустун даштык хевин дараар цегин Валентина Пячкова удуруп турар. Бо лех коммунист күш-ажылдын лемгалты 1970 чылда чавал алган. Биде херэжэн улустун палытын дараар бригаданын Тамара

Муракчы пестин коллектив декабрьдын планын дөшүргазин он хонук эрте доозар, чыл чыдап күш-ажылды аки бөлөктөриг ужурышкан. Бо коллектив еске пестерин, бригадаларын социалисттик чарыкка кыйгырған.

Муракчы пестин коллектив декабрьдын планын дөшүргазин он хонук эрте доозар, чыл чыдап күш-ажылды аки бөлөктөриг ужурышкан. Бо коллектив еске пестерин, бригадаларын социалисттик чарыкка кыйгырған.

Комсомолчу бригадир

Кожу чорур № 586 мехколхозунун Арысканда № 1 участкада комсомолчу Мадыр-ол Найдан-оол удурткам тудугу бригаданын бригадиринин чыл планын декабрь 29-та күөсөдөр.

Ужар чүдүл-биле чүк сөөрүтүрүнүн бот-уезинин чигегелип, паланд ажыр 25 муң рубль арыг орулганы азыр. 30 тонна кынар чүүдү камнап алыр, чыл дургутунда 17 муң рубльдин камнап алыр, ажыл-агыйын чартыктын 30 саналды шигегелип алыр.

Харылаанын бүүдүрүктөгү-техниктиг эргелелин тарифтиг орулгаларын, колхоз, совхозтарын телефондуларын чыл планын декабрь 27-де, телефон харылаанын абонентилерин, радиотелекадрларын ковулдуларын чыл планын — декабрь 5-те күөсөдөр, күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн 1974 чылдаанын 3,5 хуу бөлүктөр. Бот-уезин чигегелип турган, паланд ажыр 20 муң рубль орулганы, анал кирешитир баштайгы чартык чыда — 7 муң рубль орулганы азыр. Чыл дургутунда 3 муң рубльдин камнап алыр чартыктын 60 саналды шигегелип алыр.

Тезин суурга бир стоваланы болгаш Самалдагы суурга бир таракты түтүтөп, ажылаа хуусаанын бир ай бүүдүрүгүзүлгөп бээр. Белеткеер хемчөөлүн декабрь 20-де

Ажылдын мергежилди бөлүктөрү

Курган болгаш кооператив садымын үрүмөктөп саар баран саарылганын планын декабрь 30-те күөсөдөр. Ниитинин чемнилеге черлеринин ниити саарылганын бөлүктөрүн продукциянын садымын үлүүнү 72 хуу болурунга чедирер. Төнүттүмөкө садып алышынын чурумунга дүшүрт улетпир болгаш ачы-дем бараанын 1,1 миллион рубль түнгүт кылдыр ниити бараан саарылганын немей кирешитирер. Чанта паланд ажыр 750 муң рубльдин бараанын садып сайгарар. Паланд немеи 130 муң рубль орулганы азыр. Баштайгы чартык чыдап планын июнь 29-та күөсөдөр, планга немеи 370 муң рубльдин бараанын саар.

Ужар чүдүл-биле чүк сөөрүтүрүнүн бот-уезинин чигегелип, паланд ажыр 25 муң рубль арыг орулганы азыр. 30 тонна кынар чүүдү камнап алыр, чыл дургутунда 17 муң рубльдин камнап алыр, ажыл-агыйын чартыктын 30 саналды шигегелип алыр.

Харылаанын бүүдүрүктөгү-техниктиг эргелелин тарифтиг орулгаларын, колхоз, совхозтарын телефондуларын чыл планын декабрь 27-де, телефон харылаанын абонентилерин, радиотелекадрларын ковулдуларын чыл планын — декабрь 5-те күөсөдөр, күш-ажылдын бүүдүрүктүүнүн 1974 чылдаанын 3,5 хуу бөлүктөр. Бот-уезин чигегелип турган, паланд ажыр 20 муң рубль орулганы, анал кирешитир баштайгы чартык чыда — 7 муң рубль орулганы азыр. Чыл дургутунда 3 муң рубльдин камнап алыр чартыктын 60 саналды шигегелип алыр.

Тезин суурга бир стоваланы болгаш Самалдагы суурга бир таракты түтүтөп, ажылаа хуусаанын бир ай бүүдүрүгүзүлгөп бээр. Белеткеер хемчөөлүн декабрь 20-де

Дээштиг хемчеглерни алыр

Тыва АССР-ге хой ажылдын хожугулар дугайында Харылаанын Министрлер Чөвүлелин 1973 чылдын май 29-та хулаа алган доктаалын Овур районда чедирер күөсөдөр турар.

Хой ажылдын хожугулар талазы-биле райондук бүүгү көргүзүлгө эркен чылым чавыс болган. Район ниитизи-биле хой бажы өстүрүр планын 88,6, ошкунууу—90,6 кууларга, хой эдын бүүдүрүнүн 69,7, дүк бүүдүрүнүн 75 хуу чедирер. Кургане дүк садарын үлүүн ачыла-агы планын күөсөдөр, мезин 1 хойлан 1,81 кг дүк кыргып алыр хулаагелди чүдө 1,45 кг болган.

Эркен чыдап биче эөөжө-дөд, малдын өлүг хорлар чорур районда хой. Харылаанын чөгү-биле райондук ажылаачыларындан эркен чылым 1356 беш малды оорлаткан, азы сачмыктыган.

Тарып бөттандырганы болгаш суула ээржиленген четпес организастарында төрүр малды кымыраар чорур арбылап, чыдамын 4 муң ажык анык, хураганын райондук ажылаачылары чедир албай турар.

Ниитинин малдын четпир чем белеткеер хулаагелдин район күөсөдөр. Мал чедирер агыг үлүү доктаамал эвес ажылдап турар. Малды сугуни хандыралынын айтырым база дүвүрүчүлгөп байлаада. Ра-

Идеология фронтунун дайынчылары

Дуржуалгагы

Бистин Бай-Тага райондук ажыл-агыйларында болгаш албан-организация чедирерине тургустунган экономикагыт билгилерин үндөйлөгүн өөрерин школалар багай эвес ажылдап турар.

Экономикагыт билгилерин диннакчыларга билдингир кылдыр таймырлап ышдар, бо талазы-биле арга-дуржуалгыг пропагандалап шилтинген. Бо талазы-биле чангыс чектен кирерин.

Районун амьдырал хандырылга комбинатында экономикагыт билгилерин үндөйлөгүн өөрерин школан анык коммунист Салчак Кувансала удуртуп турар. Ында 16 дынакчылар хара тугуттунган. Бирги кичээде дынакчылар СЭКК ТК-нин Чингане секретары Л. И. Брежневтин Москваныг Бауан согулда окуругунун согукуучуларынын мурунуга чугаанын удуз соугуру-

гал-биле өөрентерер. Кичээдер солун болуп дөшөп, өөрерин теманы белеткеерде. В. И. Лениннин ажылары болгаш СЭКК-нин XXIV съездинин материалдарын, солундарын, журналдарын чыла-чыл үндөйлөгүн чедирерин ачылап турар.

Бо хунигерге чедир он кичээл эртен. Дынакчылар В. Бали, Д. Керек, К. Керек, Н. Салчак олар болгаш өскөдөр-дал билиг билгилерин көргүзүп, кызыккандай өөрерин туралар. К. Салчак 1961 чылда Кызылда куртувен башкы иштатуудуну литература факультетин доозган. Ол чыдап эгелээш-ле, пропагандалап эгелээш. Ынчанга оң дуржуалгагы улау.

Күш-ажылды болгаш идеялык хой-ниятич ажылды дөшөп коммунист К. Салчак ВДСП-тин Хундулде бичимчи-биле шапкандай.

Нам, чаканым хул бүүр чоңун амьдыралды дөшөп сачмын турар өндүр политиканын сес күжү-биле непертерди ажылч кырып, удуз Ленинниг тургускан башкарыкчы партизаннның кижигу болуп ызыг күүлөм-даа чыгар кытыгып келген.

Марксизм-ленинниг теориянын шигегелип, политиканын белидин алыр дөш чедирер диннакчыларга темаларын солун болгаш билдингир кылдыр таймырлап пропагандалап кызыккандай. Белекелден алуу-биле хамаржар дөшөрн эртен чылдарынын практиказын, дуржугалыг пропагандистерин сүзмөсиле хандыр билди алдым.

Мапаа болууну канчаар күчүлг эртин турарынын дугайын бичимселди. Мен кичээлде белеткели кылдыр, бир-ле дугайында өөрелетте

Эки белеткел — чедишкенин үндезини

Кежээ, беш шакта, парток хуралы болуп, анал келер селер — деп, школага ынарлаа партия эге организастарын секретары турган М. Тас-оол сачмындага, дораан-на оталаксай чугааладым. — Мен партия кижигу эвес мен. Ылар чүте херэжел бергини он, башкы

— Салер комсомолчу башкылар селер, ажырбар. Салерге херэжэн учуру билдине бээр — деп, дөрт карым берди.

1968 жыл турган. Партия кижигу кирбэн-була болууна, намын мен эгер улуг даялганы күөсөдөр хулаагелден алдым. Совхозтуң төвүнде марксизм-ленинниг үндөйлөгүн өөрерин школага пропагандалап эгеледиим.

Нам, чаканым хул бүүр чоңун амьдыралды дөшөп сачмын турар өндүр политиканын сес күжү-биле непертерди ажылч кырып, удуз Ленинниг тургускан башкарыкчы партизаннның кижигу болуп ызыг күүлөм-даа чыгар кытыгып келген.

Марксизм-ленинниг теориянын шигегелип, политиканын белидин алыр дөш чедирер диннакчыларга темаларын солун болгаш билдингир кылдыр таймырлап пропагандалап кызыккандай. Белекелден алуу-биле хамаржар дөшөрн эртен чылдарынын практиказын, дуржугалыг пропагандистерин сүзмөсиле хандыр билди алдым.

Мапаа болууну канчаар күчүлг эртин турарынын дугайын бичимселди. Мен кичээлде белеткели кылдыр, бир-ле дугайында өөрелетте

билди алырын дыңнадыр.

а) Дынакчыларга онаалаг бээр. Кичээлдин түнелин кылдыр болгаш келер кичээде политинформация кылдыр дынакчыларын туймалаар.

Бистин дынакчыларымыс эртен-билди дөшөйлөгүн болгаш мергежилдин талазы-биле чангыс ай эвес: сачмы чедиреринин ниитинин чемнилеге черлеринин ажылаачылары, бүүдүрүнүн көдөз ажыл-агыйын ажылаачылары болгаш активтер турар. Оларнын өөрерин ээни күөсөдөр улуг. Бир теманы өөрдеп эртингенер, программада айтыканын бүүдүрүчү эркен кичээде өөрерин теманы бөттандырганы чорудуп турар мен. Беселаны чорудурунга пропагандалап болгаш дынакчылар белеткенер. Баш бурунгаар белеткен алган айтырлары дынакчыларга салыр, оларнын харыларын сайгарып, чогур түнөлдү үндүрер. Ол чорук дынакчыларын солунга киредей келер, кижж бурунгаар беселде кириштер артып берип турар.

Беселде үндөйлөгүн кичээлде хой ушак чарыгадала, еске дынакчыларга чалагарычмы, солун эвес алар дөшөп, дынакчыларын бөттандырганын ачыла, амьдыралында додалдай чектеринин көргүзүп чугаалааттар мен. Чижээлде, эртерек дугайын өөрерин тургалы, салдыжыларды, бүүдүрүчүлгө амьдыралда чалагарычмы турар кылдыр хандыр өртеректер болуп өскөдөр чугаалап бээрин пөгүр-дир мен. Ол чорук дынакчыларын хамаржарыктын ажылыг хамаржарыктын бөлүктөр, ук

Организастиг эгелезе-даа...

Ажылдын белик шынарлыг бөзүрү ону организастарын дин хамаржар. Бистин «Х» Уузур хуузаа колхозту тудуп бригаданы бо чыдап бөлүктөр болгаш иштин үндүрүлгө келгенин чөгүрү өйдүл эгелеп кирген. 14 кижя составын бригада Дарган-Хая деп чедире амьдылап турар. Илчирбелди 3 трактор, мотортуз 3 хирээ олардын эргезилде бичмыклаттынган. Одалага таарыштыр белектеринин ияты бир машина колхоз төвүн хууну сөөртүр турар.

Бо хунигерге чедир 300 ажыл кубометр тудуг ижын болгаш 200 ажыл кубометр олар ияг белектеринин. Бригаданын үлүүн чедиреринин аки Тускай поварын база бичмыклат. Бистин белектели аягы сезонун ажыл. Ол чү

ГДР-нің далай эжи

ГДР-нің Балтикада эң улуу далай өртээли Ростоу республиканың кол далай хаалгасы. Делегейиң хөй-хөй чурттарына баар чугула салыг оруктары оон эгээр. Далай өртээлиге чурттуу улус ажил-агыйының хердегээр чурттары чедирин келер чус-чус судно доктар.

АКШТЫҢ КҮРҮНЕ СЕКРЕТАРЫНЫҢ ЧУГААЗЫ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Күрүне секретары Г. Киссинджер делегей херектеринин таламы-биле човузданып Лос-Анжелоска болган хуралына чүве чугаалаан.

Бангладеште президент чагыргазы

ДАНКА. (СЭТА). Бангладеште президент чагыргагы тургустунган. Национал шууганын баштаган хоолдуу эгээр чуртта күөсөдүкчү бүгү эрге-чагырганы болган хоолдуу эгээр эргелеринин хөй нурууун президентиге хулаап берген.

ОПЕК чурттарының конференциясында

АЛЖИР. (СЭТА). Алжириниң даштыкы херектер министр А. Бутефлика даштыкы чурттарга нефть салар чурттар конференциясында (ОПЕК) Алжирде эртип турар конференцияга эл-сөткү каттыштырылганын улам быжыглаарына болган нефть казып тывар араб чурттары империалисттик бөлүктөрүнүн кыжанышкыны турда, дем каттыштырып хемчеглер аларынын программанын телевизиринче үк конференцияны кыркчилерин кыйгырган.

Өрткөн тодоралыкы чыда малдан алып продуктуларын бүдүрерин болган өнү күрүнеге садарын арбадылар, мал бажын өстүрө таламы-биле районун ажил-агыйыларын, оң иштинде сүт-бараан фермаларын, хойжу бригадаларын социалисттик чарыктын тунелин СЭКП Чоюн-Хемчик районунун бирозуну болган райуускомуну каттышкан хуралына чугаалашкан.

Ыңгалда-да «Болшевик», «Чыраа-Бажы» совхозтар, «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг колхозтар ээт бүдүрер хулаагелерин күөсетпөөн. «Октябрь 30 чылы» колхоз дүк бүдүрерин-да, өнү күрүнеге садар хулаагелерин-да күөсетпейи өрелег арткан.

Мал продуктулары бүдүрерин көвүдөткөш, күрүнеге сүт садар планын 118,8 хуу, ээти —102,6, дүктү—105,6 хуу күөсеткен «Искра» колхозка (даргалы Д. С. Настык-Доржу, партком секретары С. Ч. Херте) СЭКП районунун болган райуускомуну ажил-агыйлар арасына шилчир Кызыл туугу тышкысы. Районун Кун-ажыгыч алдар туугу алданмадыржыларга тураскаалып көдүргөн.

Районда чөөрби ийи хойжу бригадаларын он бир түдүрүр 100 хойга онааштыр 90—107 хураган алган, а он сес бригадалар чаш төл камгалап аларынын таламы-биле хулаагелерин 1973 чылдындыан ажырган.

Хойжу бригадалар арасына социалисттик чарыкты дөштөгү организацталып, «Алдан-Маадыр», СЭКП-нин ХХН съезиди.

Малчынарнын, мал ажилынын тускай өртемилеринин шулуругу ажилынын тунелинде район түдүрүр 100 баш малга онааштыр 88 хураган, 78 анай алган. Ажил-агыйлардын «Октябрь 30 чылы» колхоз 99 хураган, 101 анай, «Алдан-Маадыр» совхоз 94 хураган, 106 анай, «Искра» колхоз 75 бязаны түдүрүр 100 баш малдан камгалап алган.

Малдын хорамчалыг болур чөртү 1973 чылда турганындап эвөөжөөн.

Эт, сүт, дүк бүдүрер болган өнү күрүнеге садар таламы-биле алган хулаагелерин «Искра» колхоз, «Алдан-Маадыр», СЭКП-нин ХХН съезиди.

ЭНЕРГЕТИК ӨГ-БҮЛӨ

Кара-Хаянын дүдүскеттиг шоран бедиктери-биле адаан-комбинат чүве дег «Тыва кобальт-комбинаттын улуг корпустары дээрже шаштыга берген турдулар. Кыштын бо соок күн-деринде улутурауу төптүмш-бус бүргөй бөрү, оң шимээндээлжы кайы-ла ырактан дыйналып келер. Комбинаттын чаш чүзүп оттары эртенгиң чымыр имирде бир-ле кайгамчыктык чараш чурумал болур көстүп турар.

Хову-Аксын ТЭЦ-те ийи туун хоолалардан үргөн иш октаргайже бедни, будуттар-биле хондуга бергеш, чөртү тайлып чиде бээр. А энергетиктер шыпал-ла дун-дун дивес ажилдаар улус болбашкыны. Сөөлгү айларда «Шыныкы-арынарныга» «Ажилын адик-га чоргаралып чор» деп эгээр элзеп-не хөй чүдүр парлаттыганын чүве.

Чоокта апаа чораш ол чоргар аттыг төлентиг элзөскүлери автобуста долдуу одуурикан чон бо-ла болгай деп иштинде боанып, ол-бо долгандыр көрдүм. Силг кылдыр кеттишкен, арып-шырайларнда өөрүшкү кылтыккан хыл дээр анык оолдар, кыстар-даа, хастыктары агарып бар чорур элзеп назлыглар-даа олургулаанынын арасында бар. Ол арасында 1965 чылды сакты хонуп келдим. Ынчан биске автобус-да турбаан, апаа брезент шымылгы өзөдөхөдө бетон-малгашка борашкан тулгузулар ай-дедир артып турар чүве. Ол үениң ажилчылары-биле ам бо 1975 чылдың баштайгы хуинеринде чангыс автобуска таварышканын каас-шашык хептиг чонду кахсы депкен көргөт, чөгүм болары кымналы дээрин чиге чугаалаары бергезимээр болду.

Амгы үеде кобальтлыг комбинаттын энергетиктери, металлургия, дажылары дээр өске-да ажилчылары ажилдаар чедеринче баарда аажык арып-шевер кеттишкен келер аларган. Ол ажилын кижинин культуразынын бедни турарынын бва бир херезини шыкайып. Комбинаттын цехтери индик-хепти соауп келер тускай өрээлдерин, чунар чедерлат. Бо чижек амдырал-хандарыгынан көскү эки-жээни көргүзүп турар. Ажилчыларынын арасында баарга, оларын ээлдек аажы-чаны, соауп ажил-ажи, хөдүг чугаалаары кижиниң сөгүш-сеткилин чайгар өөртүп келер дээрин билир болган ажилчин атка төлөтпегер-биле хүн бүрү ажуражыр, оларын дугайдында солуунурага мында-хааа чүдүдери бижиптер кижы болгай мен.

Хову-Аксы суурда анык энергетик өг-бүлениң эр ээи Кенден Очат-оол биле ТЭЦ-тин чанына одалга хөмүр-дажын бунжерге чүдүрүп турда ажурашкан бис. Очат-оол Эртиненки одалганын моторист болган слесары деп холушкак мергежил-биле ажиллап турар. Кылаң кара хөмүр-даш бунжерге үзүк чокка шуужуп тур. Каа-Хем разрезтен келген хөмүрү тускай дээрне булдырер мында дүжүрүп турар. Крапнын колгазы кымгирткөйнин турда Кенден холу-биле мездээ берип, хөмүрүн агымын башкарып, дүлүмзүрүп каап, ажиллап тур. Электри энергиянын күчү-шымалы моон эгээр чүве-дир.

МОСКВА. Ада-чурттуу Улуг дайыныга Тийлегеиниң 30 чыл онга алдар болдугун шалыпчы ажилы элзечинче «Трёхгорная мануфактура» комбинатна баштай-ла нол механик салырының бригада кежигүнери кирипкен. Бригаданы фронтучу чоран И. А. Аржанов удуртуп турар. Ам ол коллектив Совет Эвилелиниң Маадыры, фронтуга амы-тынын оскунган Анатолий Живовтун үлүгүнө кириштир хүнүн-не бир элзеч нормазын немец күөсөдүп турар. Дайын мурунда Живов база ол комбинаттын кол механик салырынга ажиллап турган.

ЧУРУНКА: коммунист күш-ажыл бригадасы. Сол-гай таладан оң таламе слесарь-септечилер: бригадир А. И. Аржанов, Халит Хусанов, Михаил Богатырёв болган Михаил Доброседов. Б. КОРЗИНИИң фотозу. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Дем каттыштырып ажилдаары быжыгып турар

БЕЛГРАД. (СЭТА). Европга тайбыны болган кады ажилдажылганы быжыгларына чедирер болушкунуар үк дигте бооп турар. Апаа Югославия биле Индия байыр чедирин тур деп, Индияны даштыкы херектер министр Я. Б. Чаванын албан бузуунда аян-чорунуң болган ЮСФР-нин даштыкы херектер таламы-биле эвилек секретары М. Минич-биле оон чугаала-жылмыкчыларынын дугайында Белградка кады үндүргөн дыналыга чугаалаан.

Вьетнам девиескериини күрүнелеринин хамаарылга чок догунаарын болган апаа тайбыны тургузарында Вьетнам таламы-биле Париж дугурулганын чайгышып чок күөсөдүренин ужуу-тузанын талаар демдегээр, Израильдин эжелээни араб девиескери-ден оон шериглерин соңгарладымшык чок үндүрериге болган Палестинаны араб улауунун хоюлу бугулар эргелерин хулаан көөрүне үндөлдөттигеш, Чоокта Чоюн чүккө чөптүк тайбыны чедир аларын эргөжөк чугула деп санаарын саналдаан.

У. Саймоннун миннишикни

ВАШИНГТОН. (СЭТА). «Америк экономика берге хоочурут. Оон хоочу-хоразын эскиртин аларына хай-хөй чылдар негеттөөр, ол кадыкшымыже уун орукту артер апаар».

АКШ-тың сак министр У. Саймон конгресстин төлөкчилер палатанын бюджет комиссиязынын хуралына ыңгалдыр минни чугаалаан. Каттышкан Штаттарынң экономикаы дөбөйтүлүп түрүп берген. Ажык тышкылаадыр орта-да өзөк бедик дөбөлдөгү болуруна чекеш, 6,5 миллиард америка ажил-ин тыпшаты берген деп, ол айтыкан. Акша үнелиниң хулаулары оңир чылын 12 хуудан ашкан, дайын сөөлүдөгү төөгүге эң бедик деңгээлге болу берген. Миллион-миллион кижилерин амырларына болган материялдык байлыгына ол берге уржактуу болган, бүгү экономика системизинге херекчелеринин, бүдүрүгө өдөрлеринин-да бүтүрүлгө, оскундурган.

Хөй-хөй экономистер казактын саналган программаны «хорайташкыны» деп алырына» энежер хире калбак эвес деп турар. Илангы кылар чүдүдөн, бензинден тырар үндүрүгү улагаттыр деп саналганы «экономиканы кадыкшыкынын бергедер болган баран өркетерин кедерей улагатканын хөдөр артырар» деп олар санап турар дээрин «Тайм» журнал дынаткан.

Турцияда үлгедигер

СТАМБУЛ. (СЭТА). Чуртка өөредиге системизин үндөени-биле чурттарын, сургулдарын өөрениринин болган чурттага байдалын экижээлери неген турар студенттерин демиселди Турцияда соксавайн турар. Дөрүм күштер өл демиселди базарына эң дүржөк националисттик, фашисттик организацаларын ачудузын ажиллап, үк организацалар дөшпөлгөлдөгү студенттериниң төлөкчилеринге чепсектиг хаалап турар.

Стамбулда кедээ ажил-агыйның дөди өөредиге черинин бажының дүржөк үзөлдөгүлериниң күткүлгөзи-биле чепсектиг сөгиржин алышкын болганынын түңдөлиде студенттериниң бирөөн өдүрткөн болган сөзи бадылаткан.

Дүржөк идегеттериниң халдашкынар кылганынын улам-мыдан Топ Анатолиянын Кюьга хоорайында башкалар бөлөктөр өөредиге чериниң кичээлдери үзүктөлгөн.

Турциянын студенттер организацалары чурттуң президент Факри Коруттирча чагаа чоруткан, чаргыс идегеттериниң дүржөк үзөлдөгүлер кылдыр турарып оң-дөрөн соксавайрыне, Турциянын чагырга чедерин кийгырган. Дешпалгедиг үзөлдөгү студенттерге чепсектиг халдашкынар чуртта догунап турар республика бугу-чуртунага чыйыктыг деп, чагаада демдегээр.

Техниктиг ужууушкун

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Москва — Улан-Батор арасына техниктиг ужууушкун кылып өрткөн аэрофлот самолёду «ТУ-154А» паймысал аэропортуна эң баштай көөп хонган.

Чоокту үеде ол агаар лайнери ийи паймысалдын арасында аргыжылга ужууушкуну кылып турар «ИД-18» созуру.

Дөрт ийс

ПРАГА. (СЭТА). Орта-Чех областын Вошце сууру чурттуг 23 харлыг В. Дижкова ийсе дөрт уругун нези болган. Олар шунуу кыс болган 1250-ден 1530 грамм чедир деңгээлге болган. Төрүттүнгөн ийстер биле иениң дады өки деп, оларын чедер берген Прага клиниказынын амчилери дынаткан.

ГРОДНО. Гродно областын Вороновск районунда хөй эди болган дүк бүдүрер таламы-биле Белоруссия баштайгы ажил-агый тургустунган. Мында колхоз, совхозтарын фермаларында ийи муң ажыг хойларын чымып экелген. Ажил-агый коданарын мал чөми-биле четчирин-биле хандырып, өртөмгө үндөлдөхөн районун тургускан. Күрүнеге 80 тонна эт, беш тонна дүк дүжааттырган. Ол дээрге оон мурунда он ийи колхоз, совхозтарын дүжаал турганын апаан. Бо чылын хөй бажынын салып ийи сатап улуттарынын шиттир-дөөн.

ХАРЬКОВ. Граново суурда чылда 108 муң хаван семитри алыраар улуг комплекстин баштайгы ээлчө ажылдада кирген. Чаа туткан хаван кажаалары 25 муң малды хулаан алдыр. Ол амгы үениң эң депшигелег дери-херекселерин-биле хандырылган. Колтехнологтуг чөртүгүлөр механикастаттыг болган автоматчылганын. Оон чанында хонхута 250 тонна чөм бедеткээр завод, апаа-

„МӨГЕНИН ДЕВИИ“

«Мөгенин деви» деп чаа уран-чечен, өңүтү кинону А. Родинини...

«Мөгенин деви» деп кинону тирттирилгизди школа...

Павловога тыва өңүтү тап каан турган.

«Мөгенин деви» кинофестивалына «Шурайт» деп кинога эр кижя...

«Мөгенин деви» каян экранларга үзүп өгөлөрүңүз? — деп айтырмызга...

Спорт

ХААК ОРУУНГА ЧАРЫШ

Хаак спортунда Тыва АССР-ини команда болган хууда...

Шынал-ла ол команданын составы колчуг шыраар.

Хаак спортунда Тыва АССР-ини команда болган хууда...

Ужуражылга Республиканын көчүм-шик театрына РСФСР-ини...

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Россиянын 1905-1907 чылдарынын революциясынын эгелээниниң 70 чылынга уткуштур

Чурукту тупкан кижжи

Чурукчу И. А. Владимирова-деп 1905 чылдың январь 9-дө...

Чурукчу И. А. Владимирова-деп 1905 чылдың январь 9-дө...

Чурукчу И. А. Владимирова-деп 1905 чылдың январь 9-дө...

Ужуражылга

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Ужуражылга келгенер ук кинога болган ында...

Чаа ырлар

Республиканын Улусу чогаалыга бажынынга чаа ырлар...

Судзалындан

Антоний Хуурак дөрөн угу-ла Улуг-Хем районун...

Дуржок мөзү

Антоний Хуурак дөрөн угу-ла Улуг-Хем районун...

Россиянын колумбулары

1975 чылдың январь 28-те орус экинчириччилер Фадей Беллинсгаузен...

1975 чылдың январь 28-те орус экинчириччилер Фадей Беллинсгаузен...

1975 чылдың январь 28-те орус экинчириччилер Фадей Беллинсгаузен...

Судзалындан

Антоний Хуурак дөрөн угу-ла Улуг-Хем районун...

Антоний Хуурак дөрөн угу-ла Улуг-Хем районун...

Кинотеатрларда

Январь 28-те Кызылдан 17.00—«Александр Попов»...

Январь 28-те Кызылдан 17.00—«Александр Попов»...

Январь 28-те Кызылдан 17.00—«Александр Попов»...

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ. Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...

Тыва АССР-ини Министрлер Соводалына Пом үндүрөр чер, полиграфда болгон...